

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: michal.veselsky@soc.cas.cz

Názory na financování vědy a výzkumu v České republice

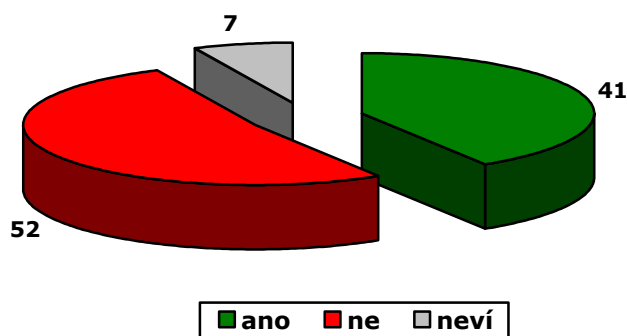
Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-08</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. 8. – 10. 8. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1165</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.170, OR.195-201</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>23. září 2009</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Michal Veselský</i>

Ve svém srpnovém šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění věnovalo vědě a výzkumu. Jednou z oblastí byla připravovaná reforma financování vědy. Lidé byli požádáni, aby se vyjádřili nejen k přidělování prostředků obecně, ale také k financování jednotlivých vědních oblastí reprezentovaných tzv. základním a aplikovaným výzkumem.

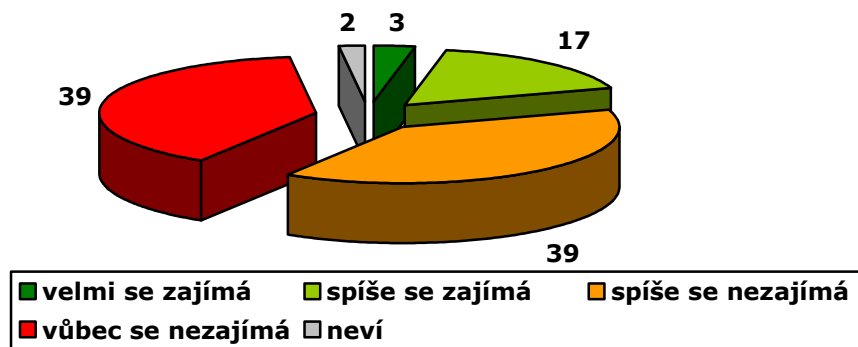
První otázka zjišťovala míru informovanosti. Na počátku srpna činil podíl lidí, kteří zaznamenali informace o změnách ve financování vědy, 41 %. Více než polovina oslovených naopak přiznala, že téma nezaregistrovala. Zbýlých 7 % dotázaných si pak nebylo jisto.

Graf 1: Zaznamenal informace o změnách struktury financování vědy a výzkumu¹ (v %)

Aktivní zájem o problematiku financování vědy a výzkumu pak deklarovala pětina dotázaných („velmi + spíše se zajímá“). Naopak žádný nebo jen minimální zájem o téma projevilo 78 % respondentů („spíše + vůbec se nezajímá“).

Graf 2: Zajímá se o problematiku financování vědy a výzkumu v ČR?² (v %)

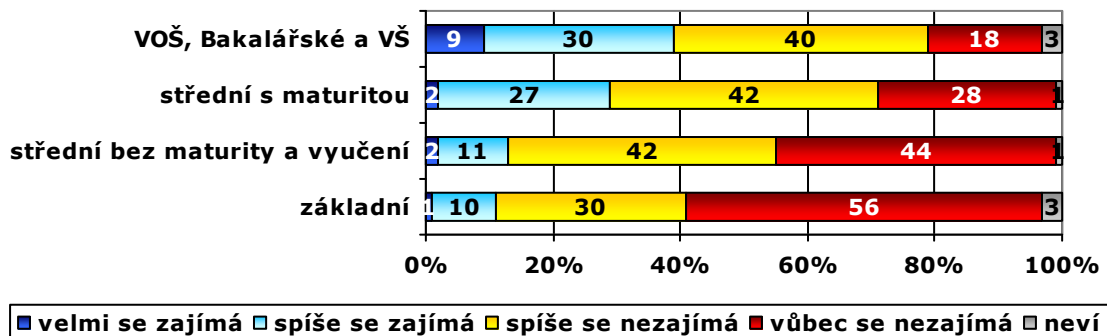

Z grafu 3 je dobře patrné, že míra zájmu o problematiku financování vědy a výzkumu je do značné míry ovlivněna vzděláním. Otázka financování vědy vcelku logicky nejvíce zajímá vysokoškolsky vzdělané lidi (39 % „velmi + spíše se zajímá“), a to zřejmě proto, že během studií či další profesní dráhy přicházejí s vědeckým výzkumem do styku častěji než respondenti s nižším vzděláním.

¹ Znění otázky: „Zaznamenali jste v poslední době diskusi o změnách struktury financování vědy a výzkumu v ČR na příští roky?“

² Znění otázky: „Zajímáte se o problematiku financování vědy a výzkumu v ČR či nikoli?“

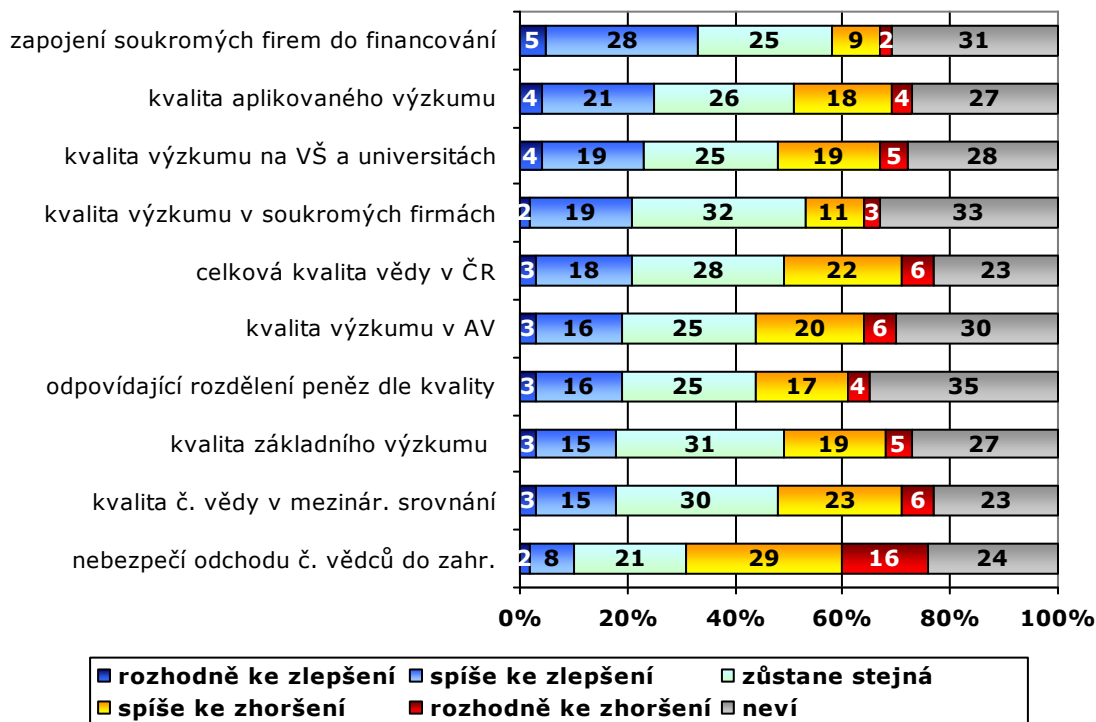
Graf 3: Zájem o financování vědy a výzkumu v závislosti na vzdělání (v %)

Jak se i dále ukazuje, problematika změn financování vědy a výzkumu nebyla v srpnu 2009 pro českou veřejnost příliš aktuální. Z grafu 4 je patrné, že téměř třetina lidí na ni nemá utvořen názor, zbylí respondenti pak odpovídali vcelku zdrženlivě, když ve svých odpovědích volili zejména středové kategorie. Dlužno však podotknout, že se z povahy věci jedná spíše o expertní otázku.

Relativně největší přínos případné reformy je tak spatřován v zapojení soukromých firem do financování vědy (33 % „rozhodně + spíše se zlepší“). Naopak největší mínus shledávají dotázaní v riziku odchodu českých vědců do zahraničí (45 % „rozhodně + spíše se zhorší“).

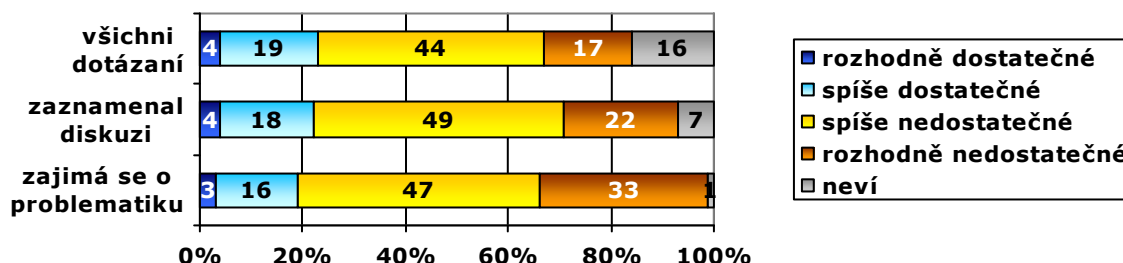
Graf 4: Vliv změny financování na vybrané aspekty vědy a výzkumu³

³ Znění otázky: „Pokud by se připravovaná změna struktury financování vědy a výzkumu uskutečnila, povede podle Vás v následujících oblastech ke zlepšení, ke zhoršení nebo situace zůstane stejná?“

Co se týče aktuálního stavu výdajů českého státu na vědu a výzkum, je veřejnost přesvědčena o jejich nedostatečnosti. Domnívají se tak tři pětiny obyvatel. Oproti tomu 23 % považuje stávající objem prostředků plynoucích do sféry vědy a výzkumu za přinejmenším dostatečný a dalších 16 % oslovených nemá na věc utvořen názor.

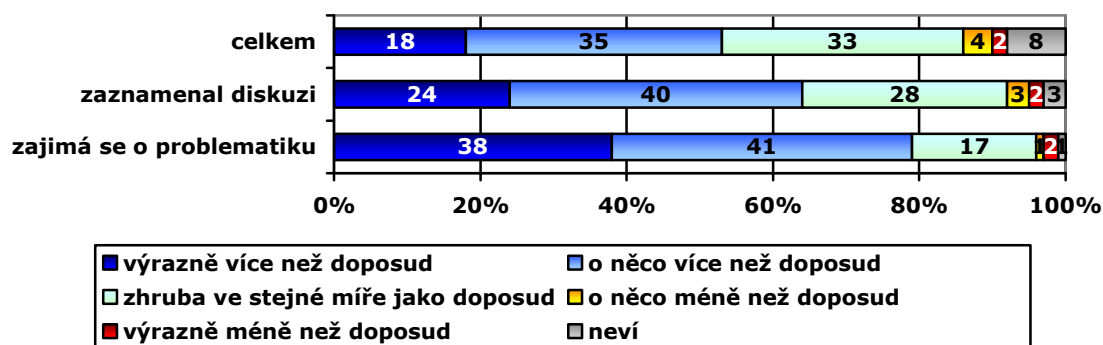
Graf 5: Jsou výdaje na vědu dostatečné?⁴ (v %)

Lidí přesvědčených o aktuálně nedostatečném financování vědy přibývá spolu s informovaností. Mezi těmi, kteří zaznamenali diskuzi na téma financování vědy, považuje stávající objem prostředků za nedostatečný 71 %. V rámci respondentů deklarujících zájem o problematiku, čítá tento podíl 80 % („rozhodně + spíše nedostatečné“). Další skupinou, která považuje stávající objem financí ve vědě za nízký, jsou pak vysokoškoláci (75 %).

S ohledem na kritické hodnocení aktuálního stavu pak nepřekvapí, že u české veřejnosti převládá názor financovat vědu ze státního rozpočtu do budoucna více. Požadavek na navýšení finančních prostředků přitom zaznívá výrazně častěji od lidí, kteří se o problematiku vědy a výzkumu zajímají.

Graf 6: Nakolik má být věda financována ze státního rozpočtu?⁵ (v %)

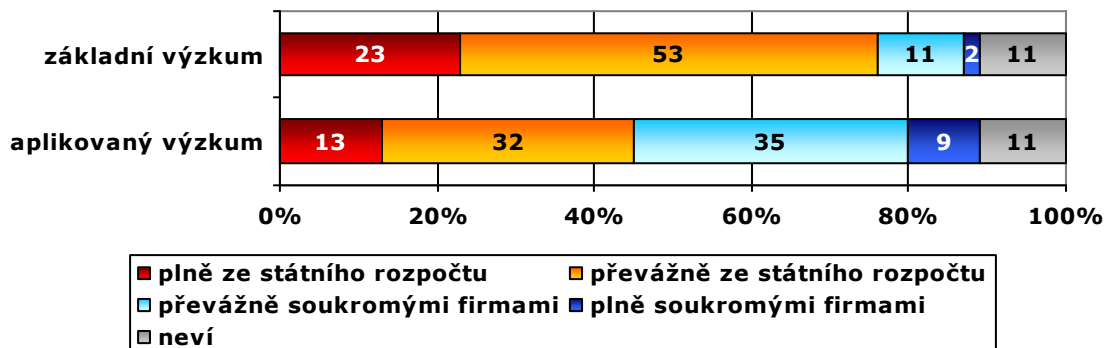

⁴ Znění otázky: „Myslíte si, že současné výdaje českého státu na vědu jsou a) rozhodně dostatečné, b) spíše dostatečné, c) spíše nedostatečné, d) rozhodně nedostatečné?“

⁵ Znění otázky: „Podle Vašeho osobního názoru má být oblast vědy a výzkumu v budoucnu ze státního rozpočtu financována.“

V návaznosti na probíhající diskusi o struktuře financování dvou základních oblastí vědy a výzkumu, tj. základního a aplikovaného výzkumu, byly respondentům položeny také otázky mapující podrobněji právě toto téma.

Graf 7: Zdroje financování základního a aplikovaného výzkumu⁶ (v %)

Jak se ukázalo, v otázce základního výzkumu jednoznačně převažuje preference financování ze státního rozpočtu. Odpovědi tak naznačují, že velká část lidí má alespoň rámcovou představu o náplni této vědní oblasti, jež ze své podstaty nenabízí příliš široké pole uplatnění pro komerční využití. Nicméně i zde hraje roli informovanost. Názor, že by mělo být financování základního výzkumu především záležitostí státu, zastává 76 % obyvatel („plně + převážně ze státního rozpočtu“), mezi těmi, kteří zaznamenali diskusi, 84 % a ve skupině zajímavější se o problematiku financování vědy a výzkumu 89 % respondentů. Názor financovat základní výzkum ze státních peněz zastává rovněž shodný podíl vysokoškolsky vzdělaných (89 %).

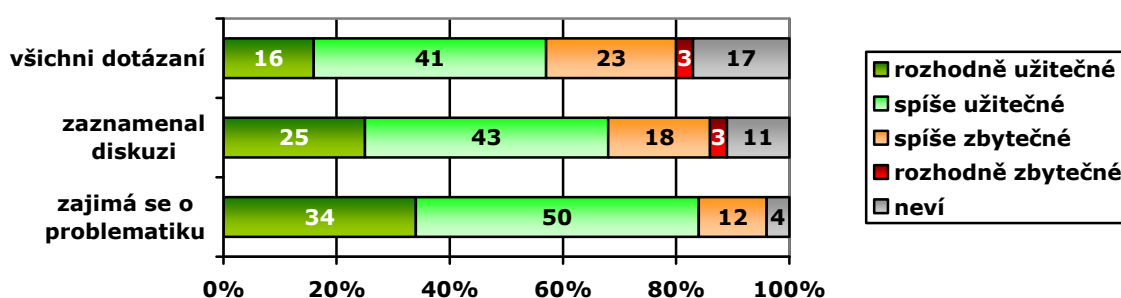
V případě aplikovaného výzkumu se názory lidí liší o poznání více. V rámci celého souboru se 45 % obyvatel vyjádřilo pro financování spíše ze státního rozpočtu („plně + převážně ze státního rozpočtu“), zatímco 44 % dává přednost soukromému sektoru („plně + převážně soukromými firmami“). S lepší informovaností stoupá podíl těch, kteří upřednostňují roli státu jako klíčového sponzora, na druhou stranu vysokoškolsky vzdělaní lidé se těsnou většinou vyslovili pro financování soukromými firmami (51 %).

⁶ Znění otázky: „Ve vědě existují dvě oblasti: tzv. základní výzkum, který zejména rozšiřuje poznání o světě v němž žijeme; a tzv. aplikovaný výzkum, který využívá poznatky základního výzkumu a převádí je do praxe například při výrobě nových přístrojů, léků nebo zboží.“

Do jaké míry mají být podle Vás tyto dvě oblasti vědeckého výzkumu financovány ze státního rozpočtu a do jaké míry soukromými firmami: a) Základní výzkum, který zejména rozšiřuje poznání o světě. b) Aplikovaný výzkum, který zejména přináší výsledky použitelné při výrobě zboží.“

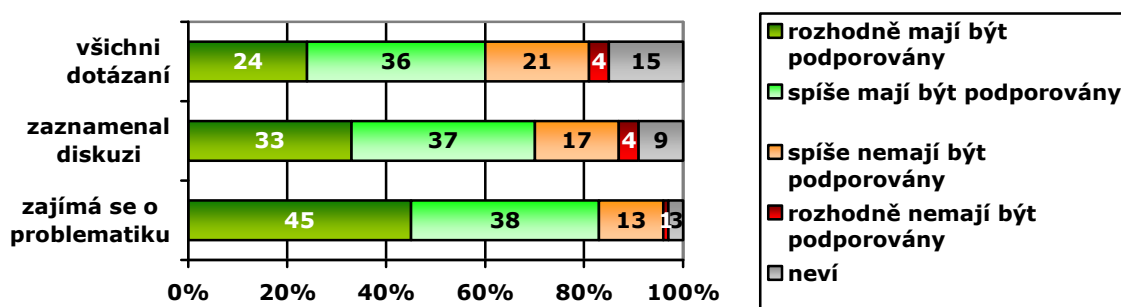
Specifickou oblastí v otázce financování jsou obory, u nichž veřejnosti nemusí být zřejmý praktický dopad na běžný život lidí, jelikož momentálně zdánlivě nepraktické poznatky se mohou později využít někde jinde, často v takových oblastech, které se běžného života přímo nedotýkají. Proto musí být při jejich zhodnocení brány v úvahu širší souvislosti, než jen okamžitá praktická využitelnost. Pro obory bez zjevného praktického dopadu mají tudíž logicky větší pochopení ti, kterým jsou tyto okolnosti známé. Větší podpora „nepraktickým oborům“ tak přichází od lidí, kteří se o vědu zajímají a od vysokoškoláků (79 %).

Graf 8: Užitečnost výdajů do vědních oborů bez zjevného praktického dopadu⁷ (v %)

Zřejmě v souvislosti s vnímanou problematičností okamžitého praktického uplatnění poznatků takových oborů se pak veřejnost vyslovuje pro jejich podporu ze strany státu. Že by tyto obory měly být podporovány státem, se konkrétně domnívají tři pětiny všech dotázaných, přičemž stejně jako u předchozích otázek roste míra souhlasu spolu s vyšším vzděláním (VŠ 76 %) a s lepší informovaností oslovených.

Graf 9: Mají být obory bez zjevného praktického dopadu podporovány státem? (v %)

⁷ Znění otázky: „Mezi vědními obory jsou i některé takové, které z hlediska každodenního života nemají zjevný praktický dopad. Jsou podle Vás tyto obory pro společnost užitečné nebo zbytečné?“